

2021
SANSKRIT
[HONOURS]
Paper : V

Full Marks : 100

Time : 4 Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. 'क'-विभागतः प्रश्नद्वयम्, 'ख'-विभागतः प्रश्नद्वयम्, 'ग'-विभागतः एकः, 'घ'-विभागतः एकः, 'च'-विभागतः एकः
प्रश्नः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या चावश्यमेव समाधेयः :
2×7=14

'क'-विभागः

- a) 'यः पृथिवीं व्यथमानामदृह'—इत्यस्य मन्त्रांशस्य कस्तावद् द्रष्टा ? सूक्तस्य ऋषिः कः ?
b) हिरण्यगर्भसूक्तम् ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले वर्तते ? सूक्तेऽस्मिन् किं छन्दः ?
c) अग्निसूक्तमृग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले समुपलभ्यते ? गायत्रीछन्दसि कति अक्षराणि सन्ति ?
d) "न जानीमो नयता वद्धमेतम्"—वाक्यमिदं कस्मिन् सूक्ते पठ्यते? अस्य सूक्तस्य कस्तावद् द्रष्टा ?

'ख'-विभागः

- e) 'जनासः तथाच हन्तवे' च इति पदयोः लौकिकं रूपं लिख्यताम् ।
f) 'बहुलं छन्दसि'—सोदाहरणं व्याख्यायताम् ।
g) 'दाधार' इत्यस्य शब्दस्य लौकिकं रूपं किम् ? 'शृणु' इत्यस्य वैदिकरूपं किम् ?
h) 'रथासः' तथा च 'अश्विना' च इति पदद्वयस्य लौकिकं रूपं किम् ?

'ग'-विभागः

- i) 'कथं तेन अमृता स्याम्' इति केन किमर्थञ्चोक्तम् ?
j) 'याज्ञवल्क्य-मैत्रेयी-संवादः'—इति कस्मिन् ब्राह्मणग्रन्थान्तर्गतम्? का नाम कात्यायनी ?

'घ'-विभागः

- k) शुनःशेष-कथादिशा रोहितस्य पितुर्नाम किम् आसीत् ? हरिश्चन्द्र-अजीगर्त-विश्वामित्रेषु श्रेष्ठः पिता कः ?
l) 'शतपथ'—इति शब्दस्य कोऽर्थः ? कस्मिन् वेदे तदाख्यब्राह्मणस्य अन्तर्भावः ?

'ङ'-विभागः

- m) ऋग्वेदस्य कति मण्डलानि सन्ति ? तेषु 'आर्षमण्डलम्' इति नाम कस्य मण्डलस्य ?
n) ईशोपनिषत् कुत्र कस्मिन् वेदग्रन्थे उपलभ्यते ?

2. ऋषि-च्छन्दो-देवतानां नामानि निर्दिश्य संस्कृतभाषया सायणाचार्यानुसारतः मन्त्रैकस्य व्याख्या करणीया :

(2+4)×1=6

a) प्रावेपा मा बृहतो मादयन्ति प्रवातेजा हरिणे वर्वृतानाः ।
सोमस्येव मौजवतस्य भक्षो विभीदको
जागृविर्मह्यमचच्छान् ॥

b) मया सो अन्नमत्ति यो विपश्यति यः प्राणिति य ई
श्वणोत्युक्तम् ।
अमन्तवो मां त उप क्षियन्ति श्रुधि श्रुत श्रुधिवं ते
वदामि ॥

3. Translate into English or Bengali any **two** of the following Mantras showing original vedic words in brackets :

(2+4)×2=12

বন্ধনীর মধ্যে মূল বৈদিক শব্দগুলি দেখিয়ে নীচের যে কোন দুটি মন্ত্রের ইংরাজী অথবা বাংলায় অনুবাদ কর :

a) प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा ज्ञातानि परि ता बभूव ।
यत्क्रामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयस्याम पतयो रयीणाम् ॥

b) यो रध्नस्यে चোदिता यः कृशस्य यो ब्रह्मणो नार्धमानस्य
कीरेः ।

युक्तग्राव्णो योऽविता सुशिप्रः सुतसोमस्थ स जनास इन्द्रः ॥

c) स नो वृष्टिं दिवस्पति स नो वाजमनर्वाणम् ।

स नः सहस्त्रिणीरिषः ॥

d) य आत्सदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।

यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

4. Rewrite into pada form either 3(b) or 3(c) using Devanāgarī script showing the necessary changes in accents therein:

2+4=6

দেবনাগরী অক্ষর ব্যবহার করে স্বরচিহ্নের যথাযথ পরিবর্তন দেখিয়ে 3(b) অথবা 3(c) কে পদপাঠে পুনরায় লেখ :

5. “स दाधार पृथिवीं व्यामुतेमाम्”—Which deity is mentioned here by the term ‘सः’? Discuss the nature of this deity from your text. 1+7=8

“स दाधार पृथिवीं व्यामुतेमाम्”—এখানে ‘সঃ’ পদের দ্বারা কোন দেবতার উল্লেখ করা হয়েছে ? তোমার পাঠ্যাংশ অনুসারে ঐ দেবতার স্বরূপ আলোচনা কর।

OR/অথবা

“अहमेव वातइव प्रवामि”—Here who blows like the wind? Bring out the features of that deity as reflected in the hymn of your text. 1+7=8

“अहमेव वातइव प्रवामि”—এখানের বাতাসের ন্যায় কে প্রবাহিত হন? তোমার পাঠ্যাংশের অন্তর্গত সূক্তে প্রতিফলিত সেই দেবতার বৈশিষ্ট্য সকল প্রকাশ কর।

6. “स हास्मै व्वाचमुवाद”—Who said this and to whom ? How did the speaker keep his promise?

1+7=8

“स हास्मै व्वाचमुवादे”—উদ্ধৃত পংক্তিটি কে কার উদ্দেশ্যে বলেছিল? বক্তা কিভাবে তার প্রতিশ্রুতি রক্ষা করেছিল?

